

Häxprocesserna i Sverige

Det var först under andra hälften av 1600-talet som häxhysterin kom till Sverige. Häxprocesserna i Sverige hängde samman med stormaktstidens kontrollsamhälle där kyrkan hade en mycket viktig roll.

I Sverige fanns dock bestämmelser mot förgöring redan under medeltiden. I Magnus Erikssons landslag från mitten av 1300-talet är dödsstraff påbjudet i vissa fall. Sannolikt är att människor avrättats för trolldom i senmedeltidens och reformationstidens Sverige. Men det har varit enstaka fall. Liksom på kontinenten blev massförföljelserna här ett resultat av en förändrad syn på brottet främst bland teologer och jurister. Enligt den nya uppfattningen ankom det på kungamakten att avvärja Guds vrede genom att hålla synden i landet på en dräglig nivå.

De som anklagats för häxeri ställdes inför en särskild tillsatt trolldomskommission, som kan beskrivas som en slags domstol. I rättegångarna vittnade barn och vuxna om hur vissa utpekade kvinnor, och ibland män, blivit besatta av djävulen. Ett vanligt påstående var att den anklagade fört med sig barn till Blåkulla där de vistats tillsammans med djävulen och fått uppleva olika hemskheter. Ett barns berättelse och ett uppvisat blåmärke, som man ansåg kunde vara ett häxmärke, kunde räcka för att döma någon till döden för häxeri.

Urban Hjärne, professor i medicin, försvarade många kvinnor som anklagades för "häxeri" i Sverige på 1670-talet. Han kunde visa att vittnesmålen i många fall hade påverkats av psykologiska faktorer. Genom sitt aktiva arbete med att kontrollera "bevis" som riktats mot de anklagade kvinnorna kunde han rädda många oskyldiga från att brännas på bål.

På den grund som hade lagts under första hälften av 1600-talet genomfördes så under perioden 1668–76 de stora processer i Dalarna, Norrland och Stockholm varigenom mer än trehundra människor, mestadels kvinnor, blev dödsdömda och avrättade. Ytterligare flera hundra blev anklagade och dömda till lägre straff. Det som emellertid gav dessa svenska massprocesser en egenartad och sensationell karaktär var bruket av små barn som vittnen. I stora hopar framträdde de inför domstolarna och berättade hur de av häxorna hade förts till den ondes gästabad i Blåkulla, där de döptes och invigdes i djävulens tjänst. En omfattande föräldraopinion krävde att myndigheterna med kraft skulle ingripa mot de onda käringar som satte deras små barns själar i fara. De varningens ord som höjdes av några få modiga jurister och teologer ignorerades i början. Först sedan barnvittnenas opålitlighet hade avslöjats under processerna i Stockholm

1676 tog de stora förföljelserna ett brått slut. Från denna tid började domstolarna i växande utsträckning visa trolldomsmålen ifrån sig, och fällande domar försvann helt en bit in på 1700-talet. Gustav III lät 1779 avlägsna trolldomsparagrafen ur lagboken.